OPPI
SOPI
MUS
SOPIVIN ON PARAS

Suomen oppisopimuskoulutuksen järjestäjät ry.

PL 77706, 02070 Espoon kaupunki

Lausunto 4.5.2017

Asia: HE 39/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Suomen oppisopimuskoulutuksen järjestäjät ry kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi asiassa ja lausuu seuraavaa:

Lakiesityksessä uudeksi ammatillisen koulutuksen laiksi on erityisen hyvää, että oppisopimus jatkuu keskeisiltä osin nykyisen kaltaisena ja erikseen haettava laajennettu oppisopimustehtävä mahdollistaa kattavat opiskelumahdollisuudet koko maassa.

Siirtyminen yhteen tapaan tehdä henkilökohtaistaminen selkiinnyttää ja helpottaa koulutuksen järjestäjän työtä ja on työelämälle ymmärrettävämpi. Henkilökohtaistamisen käytänteet tulisi pitää mahdollisimman keveinä ja niiden tulee olla vaivattomia työelämän näkökulmasta.

Rahoituksen uudistaminen on lähtökohtaisesti oikeansuuntainen ja kannustaa koulutuksen järjestäjiä tehokkaaseen toimintaan.

Lisäksi Suomen oppisopimuskoulutuksen järjestäjät ry kiinnittää huomiota seuraaviin asioihin lakiesityksiin liittyen:

Koulutukseen hakeutuminen, joustavuus
Oppisopimuskoulutus tulee järjestää siten, että koulutus voidaan aloittaa opiskelijoiden ja työnantajien tarpeen mukaan milloin vain.

Koulutuksen saavutettavuus
Määritelty ensisijainen toiminta-alue on lähtökohtaisesti selkeä, mutta käytännössä koulutuksen järjestäjät voivat toimia millä alueella haluavat, mikä tullee näyttäytymään tarjonnan osalta epäselvänä asiakkaille.

Koulutuspaikkojen riittävyys
Siirtymävaiheessa oppisopimuskoulutuksen rahoituksessa ja resurssoinnissa tulee huomioida vanhan lainsäädännön aikana tehtyjen oppisopimusten loppuun saattaminen. Jatkossa myös laajan järjestämisluvan mukaiseen toimintaan tulee varata riittävät resurssit luvan saaneille koulutuksen järjestäjälle.

Henkilökohtaistaminen
Oppisopimuskoulutus perustuu työantajan ja työntekijän määräaikaiseen työsuhteeseen. Hakeutumisessa ja opiskelijaksi ottamisessa oppisopimuskoulutuksen aloittaminen tulee olla joustavaa ja ajallisesti rytmittyä työsopimuksen solmimiseen, ei hallinnollisiin päätöksiin. Opiskelijaksi otta-

minen ei saa monimutkaistaa oppisopimuskoulutuksen käynnistämistä. Henkilökohtaistamisprosessin tulisi olla ehjä kokonaisuus ja prosessi opiskelijan ja työpaikan näkökulmasta. Esityksen mukaan kaikille opiskelijoille laaditaan henkilökohtaiset osaamisen kehittämissuunnitelmat, mutta esityksestä ei kuitenkaan käy ilmi, miten tämä keskeinen prosessi kyetään toteuttamaan 45 000 uudelle opiskelijalle laadukkaasti.

Työpaikalla tapahtuva oppiminen (oppisopimus- ja koulutussopimus)
Hallitusohjelman tavoitetta vähentää työnantajille kohdistuvaa oppisopimuksen hallinnollista taakkaa ei ole laissa saavutettu - oppisopimuskoulutuksen muotovaatimusten osalta ei laissa ei ole juuri mitään muutoksia nykyiseen tilanteeseen verrattuna. Sen sijaan oppisopimusten muotovaatimukset ovat laajenemassa myös koulutussopimusten käytänteisiin, mikä lisää merkittävästi koulutussopimustyöpaikan ja koulutuksen järjestäjän hallinnollista työtä. Oppisopimuskoulutuksen työsuhdeperusteisuus tulisi tunnistaa erityispiirteenä, joka läpileikkaa koko oppisopimuskoulutuksen järjestämisen prosessia. Koulutussopimus on yksilöprosessi, jossa opiskelija on kokoajan oppilaitoksen opiskelija, ei koulutussopimuksen sopimusosapuoli.

Reformin toimeenpanon yhteydessä tulee selvittää oppisopimuskoulutuksen hallinnollisen taakan vähentämistä työnantajille. Tärkeä on varmistaa, että oppisopimuskoulutuksen käytänteet ovat myös yhdenmukaisia ja ymmärrettäviä työelämän näkökulmasta koko maassa.

Oppisopimuskoulutuksen purkautumisen jälkeen koulutuksen järjestäjän tulee mahdollistaa opintojen jatkaminen uudessa oppisopimuspaikassa tai koulutuksen järjestäjän muissa oppimisympäristöissä.

Lakiesityksessä ei ole työkaluja nuorten oppisopimuskoulutuksen lisäämiseksi.

Käyttöön otettavassa uudessa koulutussopimuksessa velvoitetaan tekemään sopimus erikseen tutkinnon osittain. Tämä tulee lisäämään merkittävästi koulutussopimustyöpaikan ja koulutuksen järjestäjän hallinnollista työtä.

Eduskunnan tulisi edellyttää työpaikalla järjestettävän koulutuksen osalta lainsäädännön vaikutusten kattavaa seurantaa. Mahdollisiin ei-toivottuihin vaikutuksiin täytyisi voida puuttua mahdollisimman pian. Uuden lainsäädännön vaikutuksia nuorten oppisopimusten ja koulutussopimusten määrään ja työllistymiseen tulee seurata lain voimaantulon jälkeen. Palkattomien koulutussopimusten vaikutuksia työmarkkinoihin ei ole arvioitu, joten niitä tulee seurata.

Työpaikalla järjestettävän koulutuksen määrän lisääntyminen edellyttää koulutuksen järjestäjiltä työelämän tarpeet tuntevaa palveluprosessia ja henkilöstöä. Palveluprosessin toimivuutta tulee seurata jatkuvalla työelämäpalautteella.

Lainsäädännön tavoitteena on, että ammatillinen koulutus palvelee sekä nuoria että aikuisia, mutta esitys painottuu selvästi nuoriin ja heikosti työllistyviin. Työelämän tarpeet ovat kuitenkin jatkuvasti uusiutuvia, joihin ammatillisella aikuiskoulutuksella ja oppisopimuskoulutuksella on pystytty vastaamaan joustavasti. Hallituksen esityksessä ei esitetä keinoja, joilla työelämässä olevien osaamisen kehittämisen resurssit ja soveltuvimmat toteutustavat turvataan. Uhkana on, että suomalainen laadukas ja tehokas aikuiskoulutus jää yksilöiden ja yritysten ostovoiman varaan.

OPPI
SOPI
MUS
SOPIVIN ON PARAS

Henkilöstö, opettajan rooli
Reformin toimeenpanon onnistuminen edellyttää, että opettajien ja muun henkilöstön työelämäosaaminen varmistetaan ja ajattelutapa uudistuu.

Työpaikan henkilöstö kouluttajina
Reformin tavoitteiden toteutuminen edellyttää myös työpaikkojen ja niiden henkilöstön ajattelun muutosta. Koulutuksen järjestäjien on tuettava työpaikan henkilöstön osaamista ja löydettävä uusia yhteistyön malleja.

Rahoitusuudistus
Uuden lainsäädännön myötä koulutuksen järjestäjä kohdentaa itse saamansa rahoituksen eri asiakasryhmille. Tämän uudistuksen myötä eduskunta luopuu oikeudestaan ohjata ammatillisen koulutuksen rahoituksen kohdentamisesta eri kohderyhmille, koska valtion talousarviossa on jatkossa vain yksi momentti koskien kaikkea ammatillista koulutusta.

Rahoitusjärjestelmä on monimutkainen ja kokonaisuutena vaikeasti hahmottuva. Erilaisia painokertoimia ja kustannusryhmiä on runsaasti, millä on osaltaan yritetty luoda yhtenäiseen kokonaisuuteen tarvittavia ohjauselementtejä. Esityksestä käy ilmi, että ammatillisella peruskoulutuksella on erilaiset tavoitteet ja kohderyhmät kuin ammatti- ja erikoisammattitutkintokoulutuksessa olevilla. Olisiko selkeintä, että rahoitusjärjestelmät olisivat edelleen erikseen?

Rahoitusjärjestelmä kannustaa ammatillisen perustutkinnon järjestämiseen - ohjaako tämä yksilön ja työelämän kannalta epätarkoituksenmukaiseen tutkinnon ja koulutuksen järjestämiseen? Jotta koulutuksen järjestäjä saa saman rahoituksen kuin perustutkinnosta, sen pitää tuottaa kolminkertainen määrä ammatti- ja erikoisammattitutkintoja.

Ammatillisen koulutuksen rahoituksen laskentaperusteista esitetään, että opiskelijavuoteen kuuluviksi päiviksi lasketaan alkamis- ja päättymispäivä sekä koulutuksen järjestäjän päättämät lomaajat ja viikonloput. Tämä ei ohjaa yksilöllisten opintopolkujen käyttämiseen eikä tehokkuuteen. Loma-ajat pitäisi laskea opiskelijavuoteen kuuluviksi päiviksi ainoastaan silloin, jos niiden ajalle on henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisesti tehty oppisopimus tai koulutussopimus.

Rahoitusjärjestelmän vaikutuksia eri kohderyhmille ei ole tarpeeksi selvitetty ennen lain hyväksymistä ja eduskunnan kannattaisikin tämä selvittää, jotta rahoitusjärjestelmä olisi toimiva. Erityisen tärkeää on seurata, ohjaako tämä ainoa ohjauselementti vaikuttavuuteen, tehokkuuteen ja asiakaslähtöiseen toimintaan.

Espoo 3.5.2017

Suomen oppisopimuskoulutuksen järjestäjät ry

Tarmo Välikoski
puheenjohtaja